

ВПП 2.3.2. Аграрна політика

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Аграрна політика» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ЗВО СВО «Магістр» спеціальності «Економіка».

Предметом дисципліни є вивчення виробничих, економічних та політичних процесів, їх передумов та наслідків для агропромислового сектору.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна обов'язкова професійної підготовки, тісно пов'язана з дисциплінами «Економічна теорія», а також є базою для вивчення дисциплін «Економіка підприємства».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Аграрна політика» є формування у здобувачів вищої сучасне економічного мислення в умовах ринкової економіки, розширення їх знання щодо практичного застосування теоретичних та методологічних основ формування та реалізації аграрної політики держави, навчити оцінювати її ефективність та обґрунтовувати вибір заходів державного регулювання.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Аграрна політика» є: вивчення сучасних методів формування ефективної державної політики в сфері агропромислового виробництва; аналіз загальних закономірностей розвитку складових АПК; систематизація і розширення знань про впровадження прогресивних методів відтворення в агропромисловому виробництві; обґрунтування економічної оцінки розвитку галузей АПК; аналіз сучасних методів державного регулювання агропромислового виробництва в умовах СОТ.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти має бути сформовані наступні елементи компетентності:

знання:

- основні поняття курсу: аграрна політика, державне регулювання, світова організація торгівлі;
- економічні показники розвитку агропромислового виробництва;
- сучасний стан та перспективи розвитку земельних відносин в світі та Україні;
- досвід регулювання агропромислового виробництва в світі та Україні;
- сучасні досягнення НДДКР вітчизняної та закордонної науки й досвід у виробництві конкурентоздатної продукції АПК та їх економічна ефективність;
- сучасні методи управління розвитком АПК;

вміння:

- визначати економічну та соціальну аграрної політики держави;
- аналізувати сучасний стан та перспективи розвитку АПК;
- визначити ефективні методи державної підтримки АПК;
- дати економічну оцінку реформуванню відносин земельних відносин;
- уміти визначати доцільність кредитування і фінансування;
- здійснювати розрахунки економічної ефективності окремих складових впровадження реформ в АПК;

способи мислення:

- формування суджень – форми відображення об'єктивної дійсності, яка полягає у ствердженнях наявності або відсутності ознак, властивостей або відносин у сфері АПК;
- пропонування міркувань – низки пов'язаних суджень, спрямованих на те, щоб з'ясувати істинність думки у сфері агропромислового виробництва, доведення її або заперечення;
- створення умовиводів – виведення з одного або декількох суджень в сфері АПК;
- генерування понять – пізнання сутності предметів і явищ у межах аграрної політики в їх істотних зв'язках та відносинах, узагальнення їх істотних ознак.

професійні, світоглядні і громадянські якості:

- здатність використовувати знання, вміння та навички для теоретичного та практичного освоєння проблем, організовувати, реалізовувати, презентувати відповідні наукові дослідження;
- ґрунтовні знання класичного та сучасного наукового інструментарію дослідження соціально-економічних явищ та процесів у різних сферах діяльності;
- здатність організовувати та проводити дослідження, використовуючи сучасну методологію;
- здатність застосовувати одержані знання з різних предметних сфер спеціальності для формулювання нових теоретичних трактувань і положень, практичних адресних рекомендацій і пропозицій;
- здатність виявляти та розуміти причинно-наслідкові зв'язки між економічними явищами та процесами, ідентифікувати та оцінювати фактори впливу;
- ґрунтовні знання особливостей, інструментарію, новітніх напрямків та здатність формувати ефективну сучасну аграрну політику.

морально-етичні цінності:

- сформувати уявлення про моральні цінності людини;
- здатність висловлювати своє судження про роль і значущість моральних цінностей у житті людини;
- формувати вміння аналізувати мотиви та вчинки людей, моделювати та розв'язувати ситуації, пов'язані з виконанням обов'язків у колективі;
- розвивати почуття відповідальності за свій вибір та наслідки вчинків;
- виховувати самостійність, волю, моральність.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 години 4 кредитів ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1 АПК: сутність, зміст та його роль у світовій економіці.

АПК являє собою складну економічну систему взаємозв'язаних між собою економічними відносинами СПД. Ця сукупність економічних, фінансових і політичних зв'язків проявляється у створенні глобального ринку агропродовольчої продукції. Причому, взаємозв'язки посилюються з поглибленням міжнародного поділу праці, що виявляються у спеціалізації окремих СПД при виробництві певних видів продукції та послуг і у подальшому обміні ними. Через світовий ринок агропродовольчої продукції відбуваються загально-торговельні, науково-технічні та інші економічні зв'язки між СПД, країнами та регіонами світу, що здійснюється в рамках сучасного світового господарства, що є об'єктивною реальністю.

Тема 2. Структура АПК.

Масштаби, структура, динаміка експорту та імпорту. Показники міжнародної торгівлі. Експортні та імпортні ціни. Поняття про митні тарифи і митні збори. Принципи найбільшого сприяння в світовій торгівлі. Світові стандарти на продукцію. Роль держави та аграрної політики у сприянні міжнародній торгівлі.

Тема 3. Вплив зовнішньоекономічної діяльності на розвиток АПК.

Вплив ЗЕД на аграрну політику країни. Міжнародний поділ праці і світовий ринок. Поняття світового ринку. Товари сільськогосподарського походження у світовій торгівлі. Світові біржі сільськогосподарської продукції. Масштаби, структура, динаміка експорту та імпорту. Показники міжнародної торгівлі. Експортні та імпортні ціни. Поняття про митні тарифи і митні збори. Принципи найбільшого сприяння в світовій торгівлі товарами АПК. Дискримінація і конкуренція на світових ринках сільськогосподарських товарів. Валютно-фінансові відносини. Електронна торгівля. Роль держави та державних об'єднань у міжнародній торгівлі. Спільний ринок Європейського Союзу (ЄС), його

структура, принципи регулювання внутрішньої і зовнішньої торгівлі, рух капіталів та робочої сили. Переваги і недоліки інтеграції. Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАСТ). Вплив аграрної політики на політику ціноутворення на сільськогосподарські товари. Систематизація цін за умовами розрахунків, станом ринку, повнотою урахування витрат, специфікою товару і рівнем інформаційної відкритості. Особливості торгівлі товарами агропромислового комплексу між економічно розвинутими державами і країнами, що розвиваються.

Тема 4. Земельні ресурси – основний фактор виробництва в АПК.

Специфіка землі як фактора аграрного виробництва. Земля основний засіб виробництва в сільському господарстві, головне джерело надходження продуктів харчування. Господарче опанування територій – національних регіонів, континентів. Площа сільськогосподарських угідь, лісів, невикористаних територій, їх агрокліматичний потенціал, якісна оцінка. Структура і динаміка сільськогосподарських угідь. Освоєння нових земель. Кількість сільськогосподарських угідь на душу населення в світі, відмінності за континентами, регіонами, країнами. Світова проблема зменшення земель, що обробляються. Забруднення, опустелювання і ерозія ґрунтів. Відтворення зруйнованих, освоєння нових земель. Форми землеволодіння і землекористування. Регулювання питань власності, землекористування, купівлі-продажу землі. Земельна рента. Земельний податок. Системи ведення сільського господарства. Сучасні концепції про природний і економічний потенціал сільського господарства. Системи землеробства: екстенсивна, інтенсивна, водозберігальна, ґрунтозахисна, альтернативна. Шляхи підвищення ефективності використання сільськогосподарських земель. Використання сільськогосподарських угідь в Україні.

Тема 5. Розвиток АПК в умовах СОТ.

АПК – найважливіший сектор світової економіки. Рівень розвитку та стабільність функціонування АПК. Обсяг, структура, динаміка виробництва продукції АПК в світі, та Україні. Частка аграрної сфери у валовому внутрішньому продукті (ВВП) і валовому національному доході (ВНД), внутрішній і зовнішній торгівлі. Шляхи формування агропромислового комплексу. Інтегральні (багато галузеві) АПК. Роль АПК у забезпеченні харчовими товарами населення Землі. Світові ресурси продовольства, їх глобальні, регіональні, національні аспекти. Продовольчі ресурси океанів і морів, масштаби їх виснаження. Продовольча проблема. Основні проблеми розвитку та перспективи розвитку АПК. Роль аграрної політики у залученні інвестицій в АПК. Концентрація і спеціалізація АПК; кооперація і агропромислова інтеграція. Соціальне - економічні наслідки науково-технічного прогресу в АПК розвинутих країн та країн, що розвиваються. Глобалізація світової економіки та її вплив на розвиток АПК.

Тема 6. Сучасний стан АПК в різних груп країн.

Визначення глобальних проблем. Класифікація глобальних проблем. Демографічна проблема. Глобальна продовольча проблема. Підвищення ефективності виробництва агропродовольчої продукції. Світове виробництво та розподіл продовольчих товарів. Агропродовольчий потенціал та його використання. «Зелена революція». Фактори посилення економічної взаємозалежності країн у забезпеченні продовольством. «Критичні землі». Шляхи вирішення продовольчої проблеми. Співпраця в галузі сільського господарства країн-членів ООН. Органи ООН з питань сільського господарювання, їх функції, результати роботи.

3. Рекомендована література

Основна

1. Андреева Н.М. Сельское хозяйство США: технология, организация, аграрная политика: [монографія] / Н.М. Андреева. – М.: Наука, 2012. – 156 с.
2. Саблук П.Т. Аграрна економіка: Економічний і соціальний стан аграрного сектора України: [монографія] / П.Т. Саблук. К.: ЦУЛ, 2010. – 370 с.

3. Круш П.В. АПК. Сільське господарство світу: [посібник] / П.В. Круш. – К.: ЦУЛ, 2007. – 248 с.
4. Кушнір І.В. Розвиток сільськогосподарського виробництва України в умовах світової інтеграції: [монографія] / І.В. Кушнір. – Миколаїв: МДАУ, 2008. – 297 с.
5. Філоненко О.С. Аграрні відносини: зміст, розвиток, майбутнє: [навч. посібн.] / О.С. Філоненко. – К.: Урожай, 1996. – 576 с.

Допоміжна

1. Гребельник О.П. Основи зовнішньоекономічної діяльності: [підручник] / О. П. Гребельник. – К.: ЦУЛ, 2008. – 432 с.
2. Жук М. В. Розміщення продуктивних сил і економіка регіонів України: [підручник] / М.В. Жук. – К.: Кондор, 2004. – 296 с.
3. Клиновий Д.В. Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка України [посібник] / Д.В. Клиновий. К.: ЦУЛ, 2006. – 728 с.
4. Новицький В.Є. Міжнародна економічна діяльність України: [підручник] / В.Є. Новицький. – К.: КНЕУ, 2003. – 948 с.
5. Олійник Я.Б. Регіональна економіка: [посібник] / Я.Б. Олійник. – К.: КНТ, 2007. – 417 с.

Інформаційні ресурси

1. OECD-FAO Agricultural Outlook 2006–2020. – Geneva: OECD/FAO, 2007. – Р. 26–27; Prospects for Food and Nutrition. – <http://www.fao.org>.
2. <http://www.propozitsiya.com/>